MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Hyvän elämän edellytykset ovat yksinkertaiset: riittävä toimeentulo, kohtuullinen terveys, mielekäs tekeminen, ystävyyssuhteita, koti ja arvostava kohtelu, tavallinen tasaisena soljuva arki. **POHJALAINEN HYVÄN ELÄMÄN EDELLYTYKSISTÄ**

Tieverkkoa ei ole varaa rapauttaa

Kolme neljäsosaa Suomen tieverkosta on yksityisteitä. Noin 100 000 yksityistiellä on pituutta kaikkiaan liki 360 000 kilometriä. Ne yltäisivät maapallon ympäri yhdeksän kertaa.

Teiden varsilla asuu 0,8 miljoonaa suomalaista. Lisäksi yksityisteitä käyttää lähes sama määrä kesäasukkaita.

Yksityisteiden pito maksaa arviolta 150–200 miljoonaa euroa vuodessa. Suurimman osan julkisesta tuesta yksityisteille maksavat kunnat. Nyt talousvaikeuksien kanssa kamppailevat kunnat ja kaupungit ovat alkaneet säästösyistä leikkaamaan avustuksiaan tai jopa lopettamaan rahallisen tuen kokonaan. (MT 13.11.)

Tiestön heikko kunto on arkipäivän ongelma jo nyt etenkin haja-asutusalueilla. Liikenneviraston viime viikolla julkistetun selvityksen mukaan alle 20 000 asukkaan kunnissa tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä teiden kuntoon oli kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista. Tyytymättömyys oli kasvanut edellisestä kyselystä.

Tieverkon rapautumisessa ei kyse ole kuitenkaan vain yksityisteiden varsilla asuvista ihmisistä ja heidän liikkumisestaan. Maa- ja metsätalous sekä jalostava teollisuus tarvitsevat koko tiestöä yksityisteistä pääteihin kaikkialla maassa.

Valtaosa teollisuuden sekä maa- ja metsätalouden kuljetuksista lähtee alempiasteisten teiden varsilta. Jos maaseudun kuljetukset vaarantuvat, seuraukset näkyvät väistämättä koko kansantaloudessa.

Vaikka vastuuta tienpidosta on jaettu valtion, kuntien ja yksityisten kesken, kyse on koko yhteiskunnan asiasta.

Valtion tehtävänä on viime kädessä varmistaa, että tiestö ja tieliikenteen muut olosuhteet ovat riittävän hyvässä kunnossa. Silti vähäliikenteisiä yleisiä teitä ollaan vähitellen sysäämässä kuntien ja edelleen tiekuntien vastuulle. Samalla yksityisteille maksettavia valtionosuuksia ollaan vähentämässä rajusti.

Ensi vuoden talousarvioesityksessä on varattu yksityisteiden valtionavustuksiin vain viisi miljoonaa euroa. Leikkaus on huomattava, sillä tänä vuonna rahaa on yhdeksän miljoonaa. Toissa vuonna yksityisteiden valtionapua oli tarjolla vielä 23 miljoonaa euroa.

Kunnat lisäsivät tukeaan yksityisteille tuntuvasti 90-luvulla, kun valtio leikkasi rajusti tienpidon avustuksiaan. Tämä tehtiin, jotta tiestön kunto ei rapautuisi.

Yksityisteiden pito maksaa arviolta 150–200 miljoonaa euroa vuodessa.

Valtio ei voi jälleen väistää vastuutaan. Tienpidon riittävä rahoitus ja yksityisteiden valtionavustukset pitää turvata, kun eduskunta käsittelee valtion ensi vuoden talousarviota joulukuussa.

Uusi huolenaihe maaseudun kuljetuksille on tänä vuonna saatu siltojen painorajoituksista. Koska heikkokuntoiset sillat eivät kestä tänä vuonna hyväksynnän saaneita jättirekkoja, painorajoitettujen siltojen määrä yleisillä teillä on yli kolminkertaistumassa runsaaseen 500 siltaan. Lisää rajoituksia on tulossa myös kuntien ylläpitämille kaduille ja yksityisteille. Pelkästään yksityisteillä on yli 20 000 siltaa.

Jättirekkojen kulkemisen hyväksyneiden päättäjien tulisi kantaa vastuu päätöksistään. Nyt tarvitaan suunnitelmia ja ennen kaikkea rahaa pistää sillat kuntoon.

Myös postinjakelu ja toimivat tietoliikenneyhteydet ovat suomalaisen yhteiskunnan tärkeitä peruspilareita. Ilman niitä maaseudun voimavaroja ei voida hyödyntää.

Suomeen vahvistettiin edellisen hallituskauden loppumetreillä laki, jolla operaattorit velvoitettiin turvaamaan jokaiseen talouteen vähintään yhden megan tietoliikenneyhteys. Rakentaminen on edennyt verkkaisesti ja toimivien yhteyksien varmistamisessa riittää vielä työsarkaa myös päättäjillä.

> **Jos maaseudun kuljetukset vaarantuvat, se näkyy koko kansantaloudessa.**

Tallit uskovat kasvuun

Hevosala jatkaa Suomessa kasvuaan. Alan yrittäjille suunnatun tulevaisuuskyselyn perusteella lähes puolet yrittäjistä aikoo laajentaa toimintaansa. Vain viidenneksellä talleista toimintaa ollaan supistamassa (MT 15.11.).

Kyselyn perusteella erityisesti ratsastustallit näkivät tulevaisuutensa valoisana. Niistä peräti 70 prosenttia uskoi palveluidensa kysynnän kasvavan lähivuosina erittäin tai melko hyväksi. Uskoa oli varsinkin ratsastuspalveluiden sekä tallipaikkojen kysyntään.

Sen sijaan ravitallien joukossa tunnelma on apeampi. Osa suuremmistakin talleista odottaa toimintansa hiipuvan.

Hevoset ovat jo vuosikausia olleet Suomessa ainoa lukumääräisesti kasvava suurempien kotieläinten eläinlaji. Hevosten määrän kasvaessa myös toimialalla liikkuvien eurojen määrä kasvaa.

Kasvu ei rajoitu pelkästään talliyrityksiin. Se heijastuu muun muassa rakentamiseen, tarvikekauppaan, rehuntuotantoon ja matkailuun. Hevoset ja harrastajat tuovat maaseudulle kaivattua elämää, joka perinteisen maa- ja metsätalouden rakennemuutoksen myötä on monin paikoin hiipunut.

Yritystoimintana hevostaloutta harjoittaa Suomessa jo noin 3 000 tallia. Luku on merkittävä, vaikka tallit tyypillisesti ovatkin vain muutaman hengen mikroyrityksiä.

Ravi- ja ratsastustallien menestyksen edellytykset poikkeavat toisistaan. Ratsutallit elävät harrastuksen kasvusta – ravitallit kilpailujen ja ravivedonlyönnin suosiosta.

Ratsastusharrastus jatkaa selvästi kasvuaan. Raviurheilun ja -tallien osalta on sen sijaan haasteena parhaiden hevosten, valmentajien ja ohjastajien päätyminen parempien palkkioiden perässä ulkomaille.

Myönteistä kyselyn perusteella on myös se, että yhä useampi talli kykenee kannattavaan toimintaan. Kannattavuus ja ammattimainen yrittäjyys takaavat sen, että hevosala voi luottaa kasvuun myös jatkossa.

VIERASYLIÖ

Vilja-alan yhteistyöryhmä kokosi toimijat kattavasti yhteen

Huoli siitä, miten Suomen maatalous ja viljasektori sen perustana selviäisi Suomen liittyessä Euroopan unioniin oli kaikkien mielissä.

Alun alkaen oli nähtävissä, että EU:n maatalouspolitiikka ei sellaisenaan soveltunut kovinkaan hyvin Suomen oloihin. Sopeutumista yritettiin helpottaa aluksi lähinnä tukipolitiikan avulla maksamalla kansallista tukea eri tuotantosektoreille. Tukien jakaminen aiheutti puolestaan vaikeita keskinäisiä ongelmia eri tuotannonalojen ja alueiden välille.

Maa- ja metsätalousministeriössä ymmärrettiin pian liittymisen jälkeen, että elintarviketuotantoamme on vahvistettava myös kansallisilla, eri tuotantoaloihin kohdistuvilla kehittämistoimenpiteillä. Tarvittiin jotain yhteistä, joka ottaisi huomioon kansalliset edut ja koko viljaketjumme tarpeet. Yhteistyöllä oli ennenkin selvitty lähes mahdottomista tilanteista.

Koska emme pohjoisen sijaintimme vuoksi pysty kilpailemaan eteläisempien maiden kanssa hehtaarisadoilla, päätettiin ottaa tuotannon hyvä laatu – laajasti ymmärrettynä – kilpailukykymme peruspilariksi.

Ministeriön virkamiehenä sain tehtäväkseni viljalajikohtaisten strategioiden ja viljoihin liittyvien tutkimuskokonaisuuksien laatimisen.

Viljaketjun toimijat osallistuivat tähän työhön kiitettävän aktiivisesti. Työssä selvisi, kuinka erilainen Suomessa kasvavien viljojen sekä öljy- ja valkuaiskasvien asema on toisiinsa ja kansainvälisiin markkinoihin suhteutettuna.

Jokaista kasvilajia on tarkasteltava erikseen ja arvioitava, mitä toimenpiteitä tarvitaan kilpailukykyisyyden parantamiseksi. Suomalaisen kauran, mallasohran ja maltaan asema ja tunnettuus kansainvälisillä viljamarkkinoilla oli vakiintunut jo ennen EU-jäsenyyttä.

Maataloustutkimuksen uudelleenarviointi

Toinen vahvasti esiin tullut näkökohta oli se, että julkisrahoitteista tutkimusta tehtiin liiaksi erillään viljaketjun toimijoista eikä tutkimustoiminta juurikaan kohdistunut suomalaisen viljaketjun kilpailukyvyn ja toimivuuden parantamiseen.

Markkinointiin ja etenkin vientimarkkinointiin kohdistettiin hyvin vähän julkisia resursseja. Yrityksilläkään ei ollut vaativassa siirtymävaiheessa suuria pääoma- tai henkilöresursseja panostettavaksi uusien vientimarkkinoiden etsimiseen suomalaiselle viljalle tai viljatuotteille.

Viljelijöiden ja myös hallinnon mielenkiinto kohdistui vuosikausia lähes yksinomaan tukipolitiikan ympärille. Viljan markkinahintaa pidettiin pitkälti annettuna ja mielenkiinto kohdistui lähinnä vain vientitukiin.

Vasta EU:n interventiohinnan poistuminen ja sitä seurannut viljamarkkinoiden vapautuminen komission sääntelystä toi markkinoiden merkityksen ja mahdollisuudet esiin.

Kansallinen viljastrategia

Kun kansallinen viljastrategia esiteltiin Säätytalossa vuonna 2001, jäi päällimmäisenä huolena mieliin, miten suomalaisen viljaketjun toimintaa voitaisiin tämän yhteisen strategian johdolla aidosti parantaa. Miten näitä kansallisia vahvuuksiamme voitaisiin aiempaa paremmin hyödyntää?

Oli löydettävä toimija, joka strategiaa käytännössä seuraisi ja toteuttaisi. Sen löytäminen ja perustaminen osoittautui varsin vaikeaksi. Tarvittiin uusi organisaatio, joka yhdistäisi viljaketjun toimijat ja jolla olisi riittävästi aineellisia ja henkisiä resursseja voidakseen vaikuttaa.

Tavoite saavutettiin, kun Vilja-alan yhteistyöryhmä, josta varsin nopeasti käytettiin lyhennystä VYR, perustettiin vuonna 2003 kolmeksi vuodeksi maa- ja metsätalousministeriön yhteyteen. Kun myös viljakauppa seuraavalla kolmivuotiskaudella 2006–2009 liittyi VYR:n jäseneksi oli ketjun kattavuus jo varsin hyvä. Sitä paransi entisestään leipomo- ja lihateollisuuden mukaantulo.

VYR:n toimintaa on viime vuosina jatkuvasti pienin askelin kehitetty ja parannettu.

Vilja-alan yhteistyöryhmä on kansallinen sovelluksemme, mutta vastaavanlaisia yhteenliittymiä on muuallakin.

Esimerkiksi Virossa toimii sikäläisen maatalousministeriön yhteydessä Eestin maatalouskauppakamari (Põllumajandus Kaupanduskoda eli EPKK), jonka tarkoituksena on toimia yhdyssiteenä maataloustuottajien, elintarvikkeiden valmistajien ja maatalouden panostuottajien välillä.

EPKK on perustettu jo vuonna 1996 eli siis ennen Viron liittymistä Euroopan unioniin. EPKK hallinnoi myös virolaisten maataloustuotteiden kotimaisuus- ja laatumerkkiä, pääskystä, sekä apilamerkkiä, joka on hyväksi tunnetun ja tunnustetun tuotemaun laatumerkki.

Maailma täynnä mahdollisuuksia

VYR:n kymmenvuotisjuhlakokous oli vakuuttava näyttö suomalaisen viljaketjun halusta ja kyvystä tehdä yhteistyötä ketjun toimivuuden ja kilpailukyvyn kehittämiseksi.

Pienin askelin tehtävä jatkuvan parantamisen periaate on hyvä perusta myös tulevalle toiminnalle.

Koska emme voi rajoittaa elintarvikkeiden tuontia, on niiden vientiä pystyttävä lisäämään. Tässä emme ole kovinkaan hyvin onnistuneet. Maailma on kuitenkin mahdollisuuksia täynnä puhtaille ja laadukkaille suomalaisille elintarvikkeille. Tarvitsemme lisää resursseja elintarvikevientimme edistämiseen. Tähänkin on VYR jo antanut oman panoksensa, mutta lisää tarvittaisiin.

Toinen huomionarvoinen näkökohta on pienten ja keskisuurten elintarvikeyritysten kasvava rooli ja niihin panostaminen.

Pienissä maaseudun yrityksissä tehdään usein varsin vähäisin resurssein erinomaista tuotekehitys- ja markkinointityötä, jota kuluttajien kasvava kiinnostus ruuan alkuperään ja kotimaisuuteen on merkittävästi auttanut. Nämä yritykset ansaitsevat kaiken henkisen ja aineellisen tuen voidakseen kehittyä ja kasvaa.

SEPPO KOIVULA
Kirjoittaja on Myllyliiton hallituksen puheenjohtaja.

RAHIKAINEN

LEHTIKATSAUS

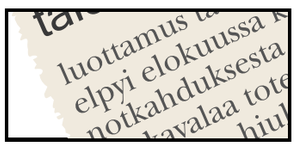

Vasurit lähdössä?

Helsingin Sanomat pohtii, onko Vasemmistoliitto lähdössä hallituksesta.
”Moni eduskuntaryhmän veteraani tietää, että vasemmistoliiton kannatuspohjalla hallituksessa joutuu väkisinkin tekemään kompromisseja. Kuten entinen puheenjohtaja Martti Korhonen totesi: oppositiosta käsin vasemmistoliitto ei saa liikahtamaan haavanlehteäkään.

Puoluevaltuustossa on monta nuorta edustajaa, joiden mielessä aate on vielä puhdas ja kirkas. Tilanne on vähän samanlainen kuin vihreillä: heilläkin eduskuntaryhmä ja muu puoluejohto on käytännönläheisempi kuin kentän väestä koottu puoluevaltuuskunta.

Vasemmistoliiton lähdöstä koituisi vaikeuksia ainakin ministerinsalkkujen uudelleenjaossa. Kokoomuksella ja Sdp:llä on nyt hallituksessa yhtä monta ministeriä, joten demarit eivät saa molempia salkkuja itselleen ainakaan automaattisesti.”

Väärää etua asumisesta

Keskisuomalainen puutuu asumiseen liittyviin veroetuihin. Ne loukkaavat kansalaisten oikeudentuntoa.
”Työsuhdeasunnoissa asuminen on vuosia ollut aliverotettua erityisesti Helsingin keskustassa ja kalliissa asunnoissa. Maaseudulla ja muun Suomen pienemmissä kaupungeissa asuntoedun verotus voi puolestaan olla korkeaa suhteessa vuokriin tai asuntojen hintoihin.

Asuntoedun alamittaisesti verotuksesta on hyötynyt erityisesti Helsingin bisneseliitti. Osa yhtiöiden johtajista asuu tarkoituksella yhtiön omistamissa asuntoetuasunnoissa. Miljoonaasuntojen asumiskulu on näissä tapauksissa yllättävän alhainen.

Verottajan toiminta herättää kriittisiä kysymyksiä. Miksi asuntoedun aliverotusta ei ole oikaistu, vaikka asiaan on julkisuudessa aina aika ajoin kiinnitetty huomiota?

Asuntoedun verotuksella on vähäinen merkitys valtion tuloille, mutta sillä on kuitenkin oikeudenmukaisuusmerkitys.”

KOLUMNI: HENRIK SCHÄFER

Olla saa muttei asua

Korkein hallinto-oikeus päätti syyskuussa, että kesämökillä ei noin vain asuta. Pirkanmaalainen pariskunta oli siirtänyt kirjansa kesämökilleen Kangasalle. Kunta vastusti, koska loma-alueella asuminen olisi särkenyt kaavan logiikan. Kaavahan erottelee loma-asumisen ja vakituisen asumisen alueet.

Mökillä saa siis oleskella vaikka vuoden jokaisena päivänä, mutta oikea asuminen on eri juttu. Se tarkoittaa maistraatin kirjoilla olemista ja oikeuttaa kunnan palveluihin.

Oikeuden päätös toi kuin huutomerkkinä esille ristiriidan, joka vallitsee yhteiskunnan ohjauksen ja todellisuuden välillä.

Meissä jokaisessa asuu pieni punaniska, joka tekee omalla tontillaan juuri niin kuin haluaa. Naapuriin on sopivasti matkaa, kun pihalle voi pissiä estoitta ympärilleen vilkuilematta. Asenteeseen kuuluu tietysti täyskäännös, kun mennään naapurin puolelle. Siellä ei saisi rakentaa eikä muuttaa mitään.

Kaikki tuntevat niin maaseudulla kuin kaupungeissa naapuruuteen, tonttirajoihin, teihin ja muuhun maankäyttöön liittyvät kiistat. Niin harvaa asutusta ei olekaan, ettei kitkaa tulisi. Rakentaminen ja asuminen tarvitsevat siksi sääntöjä, osin myös maaseudulla.

On hassu ajatus, että byrokraatti päättää, mikä miljoonasta mäestä on talon arvoinen.

henrik.schafer@maaseuduntulevaisuus.fi

Moni viehättävä miljöö on luotu tai säilytetty tiukoilla säännöillä. Ihastelemme Euroopan keskiaikaisten kylien ja omien vanhojen puukaupunkiemme ahtaita kujia. Virossa voi nauttia vapaita rantoja vaellellen.

Vapailla rannoilla kuljeskelu on harvinaista Suomessa, koska rannoille on saanut rakentaa. Vastineeksi rantatontit ovat tuoneet omistajilleen paljon rahaa.

Hallitsemattomaan kehitykseen voi tutustua maailman suurkaupunkien slummeissa. Eivät omien kaupunkiemme lähipelloille kloonatut tehdastalorivistötkään luo kovin mukavannäköistä maaseutua, vai liekö se sittenkin jo kaupunkia. Joka tapauksessa on surullista, että parasta peltomaata pitää tuhlata asfalttikentiksi ja nurmikoiksi.

Vastenmielisin kaavoitukseen liittyvä ilmiö on joidenkin ansioton rikastuminen siksi, että ihmiset tarvitsevat katon päänsä päälle sellaiselta alueelta, jolta pääsevät työpaikalleen.

Maanomistaminen ei ole mikään saavutus tai arvo sinänsä. Se ei sentään ole enää syntymässä määrätty etuoikeus, vaan maata voi ostaa rahalla. Mutta yksityinen voitontavoittelu kaavoitushyödyn kautta ei ole toimintaa, josta pitäisi palkita. Yhteiskunta tekee kaavan, joten yhteiskunta siitä myös hyötyköön. Ilman lunastuksia niukkojen tonttien hinnasta tulee kuin vero, joka valuu yksityiseen taskuun.

Suomalainen maaseutu vaatii kuitenkin paljon vähemmän sääntelyä kuin kaupunki.

Täällä on toistaiseksi hyvin tilaa. Maamme asukasluvulla täyttäisi tiiviisti pakaten yhden, kohtalaisen kokoisen taajaman, joka ansaitsisi maailman mittakaavassa hädin tuskin metropolin kunnianimen. On hassu ajatus, että maanomistajan sijaan byrokraatti päättää, mikä miljoonasta mäestä on talon arvoinen.

Energia-ajatuksiin perustuva ohjaus ei toimi. Kerran toisensa jälkeen on käynyt ilmi, että maaseutumainen elämäntapa pärjää ilmastoystävällisyydessä kaupungeille. Liikenteen tarve on maalla suurempi, mutta muuten kulutus on vähäisempää.

Päättäjät ovat unohtaneet talojen elinkaaren. Kokonaiset asuinalueet saattavat jäädä lyhytikäisiksi – esimerkiksi silloin, kun väkeä tulee ja menee jonkin katoavaisen kaivoksen vuoksi. Rakennuksen energiankulutukseen vaikuttaa suuresti, voiko talosta katkaista sähköt vai vaatiiko ylläpito ilmastointikoneen ja muiden laitteiden jatkuvaa hurinaa. Yksinkertaisuuskin on ekovaltti, ei vain eristeen paksuus.

Liikennettä ohjaa parhaiten liikenne itse. Helsingin kehyskuntien muuttovoitto on kääntynyt paikoin laskuun, koska on huomattu ettei talo maalla ole ylipitkän työmatkan arvoinen. Helsinki tekee viisaasti, kun se pidentää matka-aikoja tulevaisuudessa entisestään. Tämä onnistuu muuttamalla sisääntuloväylät kaupunkibulevardeiksi.

Maaseudulla ratkaisu ohjauksen ja ihmisten tarpeiden välillä olisi lisätä paitsi maalle rakentavien valinnan vapautta, myös vastuuta. Jos on varaa rakentaa uusi omakotitalo ja hankkia lapsia, voi varmasti myös kustantaa lastensa koulumatkan.